

Patologia de l'audició, la parla, la veu i la deglució

Codi: 104143

Crèdits: 9

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500893 Logopèdia	OB	2	A

Professor/a de contacte

Nom: Juan Lorente Guerrero

Correu electrònic: Juan.Lorente@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

Equip docent

Ana Maria García Arumi

Felix Pumarola Segura

Marc Pellicer Sarasa

Joan Piña

Silvia Naches Solsona

Prerequisits

Prerequisits

No hi ha prerequisits.

És convenient que l'alumne tingui coneixements generals d'anatomia i fisiologia dels òrgans que componen el sistema auditiu, fonatori i el sistema nerviós, així com del seu funcionament, el que li facilitarà la comprensió de les hipoacúsia i dels trastorns de la veu que puguin aparèixer en moltes situacions patològiques.

DOCÈNCIA ALTERNATIVA DE LES ASSIGNATURES DEL PLA D'ESTUDIS ANTIC.

Aquesta és l'assignatura de docència alternativa de l'alumnat que hagi matriculat al pla antic les assignatures

101715.- Patologia de l'audició, la parla i la veu i

101716.- Malalties laríngies i de la cavitat de ressonància: valoració i intervenció

En el cas que s'hagués superat només 101715.- Patologia de l'audició, la parla i la veu, haurà de cursar el Bloc II (Patologia de la veu, de la parla i de la deglució) . i si l'assignatura superada fos només 101716.- Malalties laríngies i de la cavitat de ressonància: valoració i intervenció, s'haurà de cursar únicament el Bloc I (Patologia de l'audició).

Objectius

La patologia que afecta al nas, la boca, la faringe, la laringe i l'orella, sol cursar amb trastorns de la comunicació. Els metges i en particular els ORL són sovint les primeres persones a ser consultades quan el llenguatge triga a aparèixer, quan la parla és difícil d'entendre o quan hi ha alguna altra alteració de la veu. Un cop el metge especialista en ORL i/o el foniatra ha establert el diagnòstic i, si escau, s'han aplicat tècniques mèdico-quirúrgiques per resoldre el problema concret del pacient, sol ser necessària la participació de un/una logopeda per aplicar les tècniques d'avaluació i intervenció logopèdica que permetin una recuperació el més adequada possible de les funcions alterades de l'audició, de la veu, del llenguatge i de la parla, aconseguint la millora de la capacitat de comunicació i la facilitació de la seva integració social.

Amb el temari de l'assignatura es pretén que l'alumne adquireixi un coneixement precís de la anatomia clínica i fisiopatologia, de la clínica i dels mètodes diagnòstics de l'aparell de la audició, de la fonació i de la deglució, per poder intervenir en els seus trastorns, desenvolupant les funcions del logopeda segons les necessitats individuals. També és un objectiu el poder assessorar a la família en cas necessari.

Competències

- Actuar d'acord amb el codi deontològic de la professió: respectar el secret professional, aplicar criteris professionals de finalització i derivació dels tractaments.
- Demostrar que es comprenen els trastorns de la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.
- Demostrar que es comprèn el funcionament de la professió i l'estatus legal del logopeda.
- Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.
- Treballar en equips intradisciplinaris i interdisciplinaris.
- Valorar de manera crítica les tècniques i els instruments d'avaluació i diagnòstic en logopèdia, així com els procediments de la intervenció logopèdica.

Resultats d'aprenentatge

1. Demostrar que es coneix l'estatus legal del logopeda en el sistema sanitari.
2. Descriure els principals trastorns de la parla, la veu, l'audició i la deglució.
3. Explicar els aspectes bàsics de l'exploració de l'aparell fonador (laringe, faringe, boca, fosses nasals) i de l'aparell auditiu.
4. Identificar les situacions que requereixen derivar el pacient a altres professionals.
5. Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.
6. Respectar el secret professional en les pràctiques clíniques.
7. Treballar en equips intradisciplinaris i interdisciplinaris.

Continguts

BLOC I: PATOLOGIA DE L'AUDICIÓ

Fisiopatologia de l'audició. Hipoacúsia: definició. Classificació (topogràfica, etiològica, segons edat d'aparició, segons severitat). Fisiopatologia de l'oïda externa, l'orella mitjana, l'oïda interna. Trastorns del procés auditiu central. Discapacitat auditiva.

Valoració de la audició: Història clínica. Exploració de l'oïda: inspecció, palpació, otoscòpia, exploració de la trompa d'Eustaqui, exploració ORL general. Examen general. Exploració per la imatge en les malalties del sistema auditiu.

Exploracions auditives subjectives: Acumètria. Audiometria tonal liminar. Via aèria. Via òssia. Emmascarament. Audiograma. Proves supraliminars. Audiometria automàtica. Audiometria d'alta freqüència. Logaudiometria.

Exploracions auditives objectives: Impedanciometria: concepte, timpanometria, estudi de la funció tubàrica, reflex estapedial. Electrocolegrafia. PEATC: tècnica, aplicacions clíniques. Potencials de latència mitjana.

Potencials corticals lents i d'estat estable multifreqüència. Otoemissions Acústiques espontànies, provocades i productes de distorsió: fonaments i aplicacions clíniques. Ressonància magnètica funcional auditiva. Estudi mitjançant SPECT de l'escorça auditiva.

Hipoacúsia infantil. Anamnesi i exploració ORL bàsica en el nen. Classificació de les hipoacúsies infantils. Detecció precoç i prevenció. Diagnòstic audiològic de la hipoacúsia infantil: audiometria per reflexos condicionats i exploracions neurofisiològiques. Paper del logopeda. Exploracions complementàries en el diagnòstic i avaluació de la hipoacúsia infantil: laboratori, estudis d'imatge i estudi genètic. Maneig del nen sord. Sordmudesa. Paper del ORL en el tractament de la hipoacúsia infantil.

Malformacions congènites l'oïda: Orella externa, mitjana i interna. Clínica, diagnòstic i tractament. Síndromes malformatives amb afectació auditiva.

Patologia inflamatòria, tumoral i traumàtica de l'oïda. Otosclerosi. Clínica, diagnòstic, i tractament.

Presbiacúsia. Envel·liment del sistema auditiu. Definició de presbiacúsia. Classificació. Clínica. Exploració. Diagnòstic. Tractament: mesures de l'entorn, pròtesis auditives, lectura labial, entrenament auditiu, dispositius d'ajuda auditiva, i implants coclears. Prevenció.

Tractament mèdico-quirúrgic de la patologia otològica: Tractament de les malformacions de l'oïda externa, mitjana i interna. Tractament de la patologia inflamatòria, no inflamatòria i traumàtica.

Tractament de la otosclerosi. Dispositius otològics implantables

Tractament dels trastorns del procés auditiu central. Importància del diagnòstic. Entrenament i rehabilitació. Perfil basat en els processos o proves alterades. Sistemes personals FM.

Rehabilitació del pacient sord. Característiques electroacústiques dels audiòfons. Tipus d'audiòfons. Indicacions dels audiòfons. Mètodes subjectius i objectius de selecció d'audiòfons. Adaptació protètica. Pròtesis auditives implantables en oïda mitjana. Ajudes auditives segons l'edat del pacient i resultats. Adaptació de pròtesis auditiva en el nen. Mètodes de rehabilitació del llenguatge en el nen sord: mètodes oralistes i llenguatge de signes. Estimulació precoç i educació del nen sord. Logopeda i rehabilitació auditiva.

Implants coclears (IC) en l'adult i al nen. Definició d'implant coclear. Components. Tipus. Funcionament i estratègia de codificació. Bioseguretat, precaucions i cures. Equip d'un programa d'implants. Selecció de pacients. Contraindicacions per efectuar un IC. Exploració otològica i estudis complementaris. Cirurgia de l'IC. Elecció de l'oïda i implants bilaterals. Sistema EAS. Programació post cirurgia. Rehabilitació. Fallada del IC. Resultats.

Implant auditiu del tronco encefàlic. Fonaments. Components. Funcionament. Indicacions. Resultats clínics. Complicacions.

PROGRAMA PRÀCTIQUES

(Consultes externes d'ORL en 1a planta annexos de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron)

Història clínica i exploració otològica

Estratègia diagnòstica d'una hipoacúsia en un adult. Casos pràctics.

Patologia oïda i tractament en adults i nens. Casos Pràctics

Estratègia diagnòstica d'una hipoacúsia en un nen. Casos pràctics.

Rehabilitació del pacient sord: adults, nens. Pròtesis auditives. Casos Pràctics.

Implants coclears: adults, nens. Casos Pràctics.

BLOC II: PATOLOGIA DE LA VEU, DE LA PARLA I DE LA DEGLUCIÓ

Avaluació clínica del pacient amb trastorns de la veu. Concepte de veu normal Nivells d'ús de la veu. Síntomes vocals. Examen funcional de la veu (protocol Teatinos). Història clínica. Exploració física general i ORL.

Exploració física i funcional de l'aparell respiratori i cavitat de ressonància.

Alteracions funcionals de les fosses nasals, de la faringe, de la cavitat oral i aparell respiratori.

Malformacions congènites de la cavitat oral.

Exploració de la veu. Exploració clínica de la laringe: inspecció i palpació, laringoscòpia indirecta, directament, endoscòpia, fotografia laríngia i radiologia.

Estudi aerodinàmic de la funció vocal i laríngia. Temps de fonació, fonograma. Estroboscòpia. Odeograma. Espectrograma. Sonograma. Electroglotograma. Filtrat invers. Registre. Avantatges de la espectrografia *versus* l'anàlisi acústic. Electromiografia laríngia.

Fisiologia de l'articulació de la parla. Exploració de la parla.

Trastorns de la veu d'origen oral, nasal, sinusal i pulmonar. Alteracions de la ressonància: faringolàlies i rinolàlies.

Traumatismes iatrogènics de la laringe i de la tràquea.

Fisiopatologia faringo-laríngia. Funcions del IX i X parells cranials. Trastorns funcionals de la laringe: tos, aspiracions, disfonia i dispnea.

Disfonies: etiologia, fisiopatologia, classificació de les disfonies, diagnòstic i diagnòstic diferencial.

Disfonies orgàniques (1): Malformacions laríngies, disfonies endocrí. metabòliques, per patologia pulmonar, de l'aparell locomotor, l'aparell genitourinari, per tòxics, per reflux gastroesofàgic (patologia ORL per reflux faringolaríngic).

Disfonies orgàniques (2): Inflamatòries, tumorals, post cirurgia, traumàtiques.

Disfonies funcionals. Disfonies psiquiàtriques i per malalties neurològiques.

Paralís laríngies perifèriques i centrals.

Envelliment: veu, parla i respiració. Presbifonies.

Disfonia infantil. Característiques de la veu i de la laringe infantil. Etiologia, clínica i diagnòstic.

Puberfonies. Etiopatogènia. Clínica i intervenció de les alteracions de la veu en l'adolescent.

Disglòssies. Introducció. Etiologia, clínica, classificació i diagnòstic

Disglòssies. labials. Etiologia, clínica

Disglòssies. mandibulars. Etiologia, clínica

Disglòssies. linguals. Etiologia, clínica

Disglòssies. palatines. nasals. Etiologia, clínica

Tractament de les disglòssies. Indicacions, complicacions i resultats.

Trastorns de la deglució: Disfàgies orofaríngies: fisiopatologia, clínica, diagnòstic. DISFÀGIA post

cirurgia.

Otorinolaringòleg i logopeda.

PROGRAMA de PRÀCTIQUES

(Consultes externes d'ORL en 1a planta annexos de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron

Examen general: Història Clínica. Inspecció: (estat nutricional i actitud del pacient, signes i símptomes neurològics, etc.) I palpació.

Exploració i valoració de disglòssies

Exploració de les fosses nasals. Història clínica. Inspecció massís facial. Rinoscòpia. Endoscòpia. Rinomanometria. Exploració per imatges.

Exploració region cervical. Història clínica. Inspecció. Palpació. Exploració de parells cranials. Exploració per imatges.

Exploració de la cavitat oral i faringe. Història clínica. Inspecció i palpació

(Motricitat facial. Arcades dentàries. Llengua. Paladar ossi). Proves funcionals del vel del paladar. Exploració per imatges.

Exploració de la veu i de la parla. Valoració subjectiva i història clínica.

Examen de la laringe. Laringoscòpia. Fibroscòpia. Estroboscòpia.

Estudi aerodinàmic de la funció vocal i laríngia. Registre de la veu. Espectrofotografia.

Electromiografia de la laringe.

Exploració per imatge de la laringe.

Avaluació dels trastorns de la deglució.

6.1. Valoració subjectiva i història clínica en pacients amb disfàgies i aspiració.

6.2. Exploració clínica de les disfàgies oro faríngies

6.3. Proves funcionals i proves complementàries: radiologia, manometria, vídeo endoscòpia, vídeo fluoroscòpia, etc

Metodologia

Sessions de temari

Exposició dels temes teòrics amb material iconogràfic estimulant la discussió de la matèria.

Pràctiques a l'Hospital

Les pràctiques tindran lloc a consultes externes d'Otorrinolaringologia en 1a planta annexos de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron.

Els alumnes estaran integrats en un equip assistencial en consultes externes. Observaran com es realitza una història clínica, exploració anatòmica i funcional de l'audició, perquè l'alumne entengui i compregui la importància de la història clínica i l'exploració en el diagnòstic. En aquestes sessions es fomentaran diversos hàbits, com el respecte pel pacient i pels professionals que intervenen en l'assistència, el treball amb rigor i profunditat, el reconeixement de les pròpies limitacions i la recerca d'informació.

Durant les pràctiques es discutiran, a més dels problemes mèdics, la problemàtica social i ètica de les decisions clíniques.

Tots els alumnes en gestió acadèmica es repartiran en 12 grups. Cada grup assistirà 2 dies ,prèviament assignats, a l'hospital de 9 a 15 hores. Caldrà evitar canvis. Les pràctiques clíniques seran obligatòries.

S'afavorirà en tot moment la participació activa dels alumnes mitjançant preguntes, opinions i aportacions personals sobre coneixements adquirits de cada tema així com la recerca bibliogràfica.

Presentació del casos clínics

Realització d'un treball pràctic sobre casos clínics que proposarà el professor de les pràctiques. S'haurà de fer una revisió bibliogràfica sobre el tema i lliurarescrit al professor, en els terminis que ell estableixi a l'Hospital Universitari Vall d'Hebron.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	45	1,8	2, 3, 4, 5
Pràctiques Hospital	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Tipus: Supervisades			
Tutoria presencial (revisió treball)	13	0,52	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Elaboració del treball	27	1,08	1, 2, 3, 5, 7
Estudi del temari	75	3	1, 2, 3, 4, 6, 7
Preparació de la presentació dels casos clínics	22	0,88	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Revisió bibliogràfica	18	0,72	1, 2, 4, 5

Avaluació

Les competències d'aquesta assignatura seran avaluades:

Contingut teòric:

Hi haurà dos exàmens tipus test, amb preguntes de cinc alternatives de les quals només una és correcta.

L'examen inclourà almenys dues preguntes per tema, encara que aquest nombre es podrà incrementar en funció dels continguts teòrics i la rellevància d'aquests a l'hora de consolidar les bases teòriques de l'assignatura. Les preguntes en blanc restaran nota. Tres preguntes mal contestades resten una bé. Només una opció és la correcta. **LA NOTA MÍNIMA PER APROVAR LA MATÈRIA ÉS UN 5 A CADA EXAMEN TIPUS TEST: NO ES FARÀ MITJANA AMB NOTES INFERIORS.**

Cada examen Representarà el 30% de la nota de l'assignatura.

Pràctiques de l'hospital: S'avaluarà l'assistència i implicació de l'alumne y l'exposició del cas clínic 30% . L'assistència a totes les pràctiques serà obligatòria per aprovar l'assignatura i suposarà un 10% de la nota final.

La Nota final de l'assignatura estarà conformada per la següent fórmula: Contingut teòric equival al 60% + Cas clínic suposa el 30% de la nota final + l'assistència a les pràctiques equival al 10% de la nota final.

Estudiant evaluable: quan l'estudiant lliura evidències d'aprenentatge amb un pes que com a mínim sigui del 40%.

Superació de l'assignatura: quan l'estudiant s'ha presentat a totes les proves obtenint una puntuació mínima de 5 (escala 0-10).

Prova de recuperació: Tindran opció a la recuperació l'alumnat que **TINGUI UNA NOTA DE CURS IGUAL O SUPERIOR a 3,5 i INFERIOR A 5. Seran objecte de reavaluació només les parts avaluades durant el curs com insuficients, sempre i quan que hagi estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura.**

DOCÈNCIA ALTERNATIVA DE LES ASSIGNATURES DEL PLA D'ESTUDIS ANTIC.

La nota final de l'assignatura de Pla Antic 101715.- Patologia de l'audició, la parla i la veu, serà la nota que l'estudiant obtingui en el Bloc I de l'assignatura de docència alternativa (escala 0 a 10).

La nota final de l'assignatura de Pla Antic 101716.- Malalties laríngies i de la cavitat de ressonància: valoració i intervenció, serà la nota que l'estudiant obtingui en el Bloc II de l'assignatura de docència alternativa (escala 0 a 10).

CANVI DE PLA.

La nota final de l'alumnat que per motius de canvi de pla NO hagin de cursar completa l'assignatura, serà la nota ponderada (escala 0-10) calculada a partir de les proves d'avaluació que valorin les parts cursades i de la nota de l'assignatura del pla antic que s'hagi superat en cursos anteriors.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència pràctica clínic	10%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Avaluació de l'exposició del cas clínic	30%	3	0,12	1, 2, 3, 4, 5, 6
Prova objectiva de resposta múltiple I	30%	1	0,04	1, 2, 3, 4
Prova objectiva de resposta múltiple II	30%	1	0,04	1, 2, 3, 4

Bibliografia

1. Angulo A, Blanco JL, Mateos F. Audioprótesis: Teoría y práctica. Ed. Massón. Barcelona 1997.
2. Bermúdez R. Exploración clínica de los trastornos de la voz, el habla y la audición. Ed. Aljibe. Málaga. 2003.

3. Bleeckk. Disfagia: Evaluación y reeducación de los trastornos de la deglución. Ed. McGraw-Hill 2004.
  4. Casado J. C. La evaluación clínica de la voz. Fundamentos médicos y logopédicos. Ed. Aljibe. Málaga 2002.
  5. Casado J. C. Pérez A. Trastornos de la voz: Del diagnóstico al tratamiento. Ed. Aljibe. Málaga 2009.
  6. Cobeta I., Nuñez F., Fernández S. Patología de la voz.. Ponencia Oficial de la Sociedad Española de ORL y Patología Cervico-Facial 2014. Ed. Marge Medica Books
  7. Courtat P., Peytral C, Elbaz P. Exploraciones funcionales en ORL. Ed. Massón. Barcelona 1994.
  8. FIAPAS. Manual Básico de Formación Especializada sobre Discapacidad Audtiva. 2004.
  9. Jaume G, Tomas M. Manejo de la disfagia y aspiración. Ed. Ergon 2007
  10. Le Huche F, Allali A. La voz Tomo (1,2,3, 4). Ed. Massón. Barcelona 2004
  11. Manrique M, Huarte A. Implantes cocleares. Ed. Massón 2002.
  12. Médica 2007.
  13. Menaldi J. La Voz Patológica. Ed. Panamericana 2002
  14. Navarro S. Navarro F., Romero P. Voz: Trastornos y rehabilitación. Ed. CEP 2007
  15. Patología de la voz. I Cobeta, F. Nuñez, S Fernández. Ponencia Oficial de la SEORL PCF Ed. Marge Méica Books 2014
  16. Peña J. Manual de logopedia. Ed. Massón. Barcelona 2001.
  17. Perelló J. Evaluación de la voz, lenguaje y audición. Ed. Lebón. Barcelona 1996
  18. Perelló J. Sordera Profunda Bilateral Prelocutiva. Ed. Massón 4º edición. Barcelona 1992.
  19. Perelló J. Trastornos del habla. Ed. Massón 5º edición. Barcelona 1995.
  20. Puyuelo M. Casos Clínicos en logopedia. Ed. Massón 1997
  21. Ramírez C. Manual de Otorrinolaringología, Ed. McGrawHill. Madrid 2008.
  22. Ramos A. Cenjor C .Manrique M. Morera C. Implantes de oído medio e implantes cocleares. Ed. Ars Médica 2007
  23. Rivera T. Audiología. Técnicas de exploración. Hipoacusias neurosensoriales. Ed. Ars Médica 2003.
  24. Rodríguez-Smith-Agreda. Anatomía de los órganos del lenguaje, visión y audición. Ed. Panamericana 2003.
  25. Salesa E., Perelló E., Bonavida A. Tratado de audiología. Ed. Masson. Barcelona 2013
  26. Suárez A. Martínez J.D., Moreno J.M, García ME. Trastornos de la voz. Estudio de casos. Ed. EOS 2003.
  27. Tomas M, Bernal M. Tratado de otorrinolaringología pediátrica. Ponencia de la SEORL 2000.
-
1. Tomatis A. Foniatria. el oido y la voz..Editorial: Paidotribo. 2010.
  2. Vallejo L.A. Hipoacusia Neurosensorial. Ed. Massón. Barcelona 2003.
  3. VV.AA. Educación de la voz. Anatomía, patologías y tratamiento. Ed Ideaspropias. 2004.